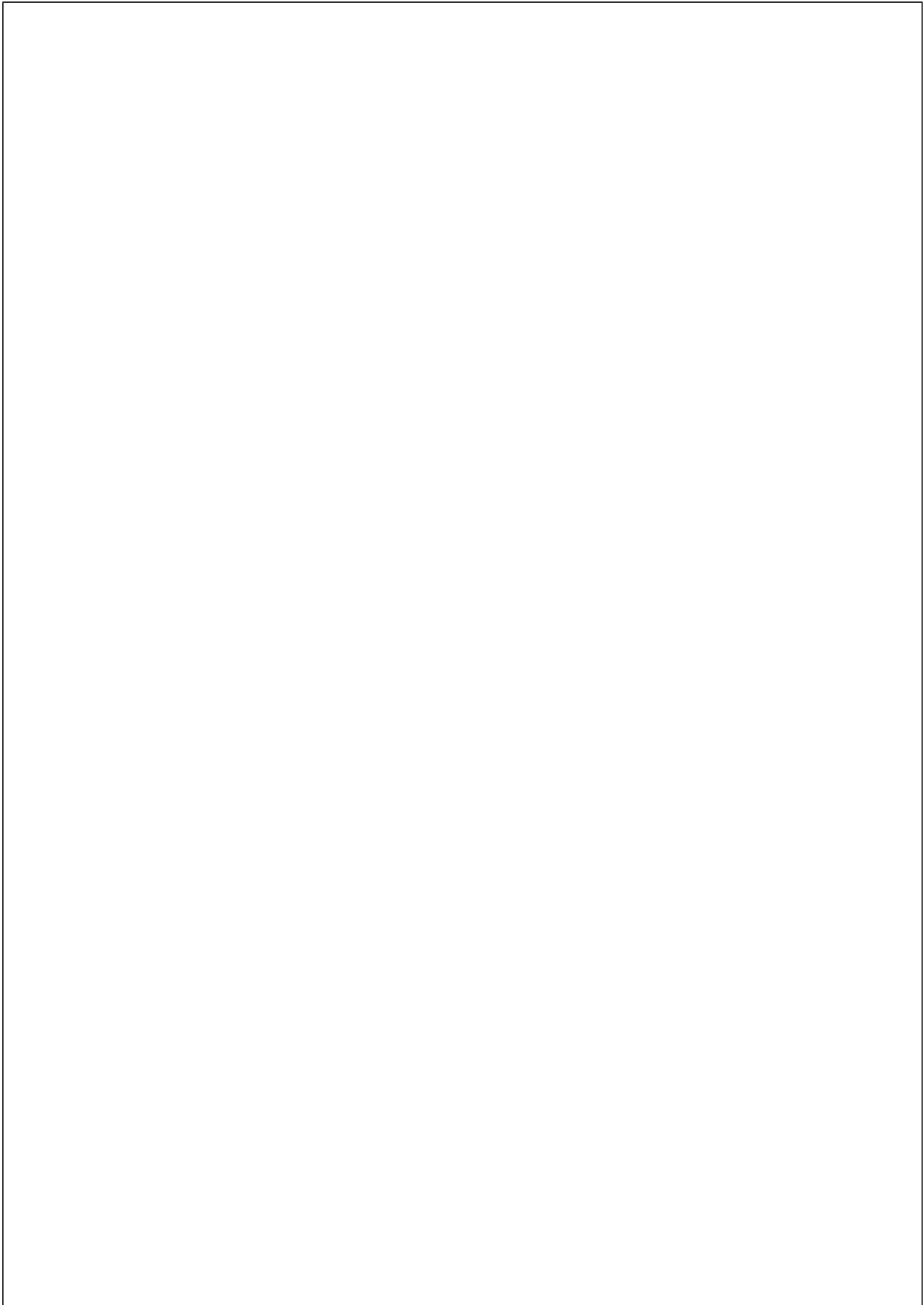

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/239243,W-holdzie-bohaterom-naszej-wolnosci.html>
19.03.2026, 00:45

[Następny](#)

[Powrót](#)

W hołdzie bohaterom naszej wolności

17 marca 2026 r. w Auli UAM w Poznaniu, obok Poznańskich Krzyży - Pomnika Ofiar Czerwca 1956, odbyło się uroczyste spotkanie Dam i Kawalerów Krzyża Wolności i Solidarności z Wielkopolski i Ziemi Lubuskiej. W wydarzeniu wziął udział zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski.

17.03.2026

[Krzyż Wolności i Solidarności](#)

Uroczystość odbyła się pod Patronatem Honorowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Karola Nawrockiego, który skierował następujące słowa do odznaczonych:

- „Mówili, żeśmy stumanieni, nie wierząc nam, że chcieć to móc”. Te dwa wersy pieśni I Brygady Legionów Polskich na pewno nieraz powracały w pamięci bohaterów zbrojnej i pokojowej walki ze zniewoleniem komunistycznym. Bo istotnie wyjątkowej wiary i determinacji, wielkiej odwagi i poświęcenia wymagał bunt przeciwko powojennej rzeczywistości w naszym kraju. [...] A jednak znaleźli się odważni, którzy powiedzieli temu wszystkiemu „nie” i pociągnęli za sobą innych - w przekonaniu, że w jedności siła. Byli wśród nich także patrioci z Wielkopolski - wychowani u stóp katedry gnieźnieńskiej i w kulcie zwycięskich powstańców wielkopolskich, pielęgnujący pamięć o uczestnikach wielkiego historycznego zrywu antykomunistycznego - Poznańskiego Czerwca 1956 roku.

W tym roku minie 70 lat od dramatycznych wydarzeń, które zapoczątkowały polską drogę do zrzucenia jarzma komunistycznej niewoli. Poznański Czerwiec 1956 roku był pierwszym w PRL zrywem Polaków przeciw totalitarnemu reżimowi, stając się dla kolejnego pokolenia walczącego o wolność ważnym punktem odniesienia.

Spotkanie Dam i Kawalerów Krzyża Wolności i Solidarności z Wielkopolski i Ziemi Lubuskiej było okazją do uhonorowania kolejnych bohaterów opozycji antykomunistycznej. Odznaczenia w imieniu Prezydenta RP wręczył zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr hab. Karol Polejowski.

Wyróżnieni Krzyżem Wolności i Solidarności zostali:

- Piotr Gościński
- Zbigniew Klak
- Danuta Nowak
- Janusz Pawlicki
- Maria Zujewicz

Odznaczenia przyznane pośmiertnie:

- Marek Cyplik
- Andrzej Knapik

- Honorujemy tych, którzy podjęli walkę z komunistycznym zniewoleniem. To nie była łatwa decyzja. Często kończyła się więzieniem, wyrzuceniem z pracy, pobiciem, a nawet śmiercią. Taki był system komunistyczny: antyludzki, bezbożny i gardzący wolnością człowieka. Wypowiedzenie posłuszeństwa

władzy komunistycznej wymagało odwagi, dlatego Wy – Damy i Kawalerowie Krzyża Wolności i Solidarności – jesteście bohaterami. Odwaga bowiem jest wyznacznikiem bohaterstwa

- mówił dr hab. Karol Polejowski, zwracając się zasłużonych działaczy opozycji antykomunistycznej.

- Bohaterowie naszej wolności, stoicie w długim szeregu Polaków walczących o wolność w XIX i XX stuleciu. Jesteście dla nas wzorem do naśladowania. Zachowajcie się w swoim życiu tak, jak trzeba. Za to Rzeczpospolita Wam dziękuje

- podsumował zastępca prezesa IPN.

Podczas spotkania szczególnie uhonorowano uczestników Poznańskiego Czerwca '56 przez odtworzenie wyśpiewanej przez uczniów Zespołu Szkół Handlowych im. Bohaterów Poznańskiego Czerwca '56 pieśni „Było nas tysiące”, która powstała z okazji 65. rocznicy robotniczych protestów. Autorem tekstu jest Sergiusz Myszograj, muzykę do tekstu skomponował Paweł Pełczyński – saksofonista, instrumentalista, członek zespołu De Mono. Projekt wsparli artyści Teatru Wielkiego im. Stanisława Moniuszki w Poznaniu.

Spotkaniu towarzyszył pokaz przygotowanego na zlecenie IPN filmu w reżyserii Tomasza Łysiaka pt. „Którzy ogień podsycą...”, opowiadającego o idei i historii odznaczenia Krzyż Wolności i Solidarności, a także koncert okolicznościowy Janusza Radka z zespołem, który wykonał przygotowany specjalnie na tę uroczystość recital inspirowany wartościami wolności, solidarności i godności. Na placu Adama Mickiewicza zaprezentowane zostały wystawy tematyczne IPN: „TU rodziła się »Solidarność«” i „TU rodziła się »Solidarność Rolnicza«”.

Wśród zaproszonych gości znaleźli się: Sekretarz Miasta Poznania Stanisław Tamm, reprezentująca Wojewodę Wielkopolską Teresa Masłowska, przewodniczący Zarządu Regionu Wielkopolska NSZZ „Solidarność” Jarosław Lange, przewodniczący Zarządu Regionu Konińskiego NSZZ „Solidarność” Artur Skiersz oraz przedstawiciele instytucji zaprzyjaźnionych i współpracujących z poznańskim oddziałem IPN.

Spotkanie zorganizowano w ramach cyklu obchodów 45. rocznicy powstania Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” i „Solidarności” Rolników Indywidualnych oraz 45. rocznicy rejestracji Niezależnego Zrzeszenia Studentów, zainicjowanego w 2025 roku przez zastępcę prezesa IPN dr. hab. Karola Polejowskiego.

RP

**Patronat Honorowy
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
Karola Nawrockiego**

Krzyż Wolności i Solidarności został ustanowiony przez Sejm 5 sierpnia 2010 r. Po raz pierwszy przyznano go w czerwcu 2011 r. przy okazji obchodów 35. rocznicy protestów społecznych w Radomiu. Krzyż nadawany jest przez Prezydenta RP, na wniosek Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, działaczom opozycji wobec dyktatury komunistycznej, za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowanie praw człowieka w PRL. Źródłem uchwalenia Krzyża Wolności i Solidarności jest Krzyż Niepodległości z II RP.

45. rocznica Zjazdu Zjednoczeniowego ruchu chłopskiego i powstania NSZZ RI „Solidarność”

Po podpisaniu porozumień ze strajkującymi robotnikami w Sierpniu 1980 r., niezależne związki zawodowe powstawały nie tylko w zakładach pracy, ale tworzyli je również rolnicy. Oprócz organizacji o zasięgu lokalnym (np. NSZZ Rolników Indywidualnych Województwa Elbląskiego), powstały trzy związki o zasięgu ogólnopolskim: NSZZ Rolników „Solidarność Wiejska”, NSZZ „Solidarność Chłopska” (początkowo Chłopski Związek Zawodowy Ziemi Dobrzyńskiej i Kujaw) i Samorządny Związek Producentów Rolnych, który później zmienił nazwę na NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”. Poszczególne związki składały osobno wnioski o zarejestrowanie do Sądu Wojewódzkiego w Warszawie, ale władze PRL konsekwentnie odmawiały ich legalizacji. Przez kilka miesięcy podejmowano także próby zmierzające do zjednoczenia organizacji zawodowych rolników indywidualnych.

W lutym 1981 r. podczas posiedzenia Krajowej Komisji Porozumiewawczej – powołanej przez te trzy największe związki zawodowe rolników – postanowiono zorganizować ogólnopolski zjazd delegatów, który miał mieć charakter zjednoczeniowy. Początkowo planowano jego przeprowadzenie w Szczecinie, ale kilka dni później zmieniono decyzję i zjazd odbył się w Poznaniu.

Ogólnopolski zjazd poprzedzony został zjazdami wojewódzkimi, podczas których wybierano delegatów – z każdego województwa miało przyjechać 10 rolników i po 2 przedstawicieli Międzyzakładowych Komitetów Założycielskich (MKZ) NSZZ „Solidarność”. W tym czasie Służba Bezpieczeństwa prowadziła akcję „nachodzenia i przesłuchiwanie delegatów”, których straszono represjami z powodu działalności w „nielegalnym” związku i udziału w zjeździe. W tej sytuacji działacze rolniczej „S” zwrócili się nawet do premiera Jaruzelskiego o „zapewnienie bezpieczeństwa delegatom udającym się na Zjazd w Poznaniu”. Obawiano się także możliwości skonfliktowania delegatów ponieważ w Poznaniu pojawiły się ulotki, które zawierały teksty atakujące poszczególne organizacje rolnicze lub ich działaczy.

Ogólnopolski zjazd zjednoczeniowy w Poznaniu odbył się w dniach 8–9 marca 1981 r. (w źródłach występują różne określenia, np. I Krajowy Zjazd NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” lub I Ogólnopolski Zjazd Delegatów NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”). Ponieważ niezależne organizacje rolników nie były zarejestrowane, jego formalnym organizatorem był Międzyzakładowy Komitet Założycielski NSZZ „Solidarność” Wielkopolska, który m.in. wydzierżawił miejsce obrad, opłacił hotele, transport i wyżywienie.

8 marca, przed jego rozpoczęciem, odprawiona została o godz. 11:00 msza św. w pobliskim kościele OO. Dominikanów, którą celebrował abp Jerzy Stroba. Po mszy delegaci przemaszerowali z krzyżami, proporcami i sztandarami do gmachu pobliskiej Opery – Teatru Wielkiego przy ul.

Fredry, gdzie przez dwa dni odbywały się obrady.

Gośćmi zjazdu było wielu działaczy pracowniczej „Solidarności”, m.in. jej przewodniczący Lech Wałęsa, działacze związku z różnych regionów - np. Zdzisław Rozwałak (przewodniczący Regionu Wielkopolska), Michał Sznajder (KU NSZZ „S” AR w Poznaniu), Stanisław Wądołowski (Region Pomorze Zachodnie), a także Andrzej Stelmachowski z Uniwersytetu Warszawskiego i ks. Czesław Sadłowski ze Zbroszy Dużej - zaangażowany w organizowanie niezależnego ruchu ludowego przed Sierpniem 1980 r.

W pierwszym dniu obrad Ryszard Majewski (przewodniczący Wojewódzkiego Komitetu Założycielskiego NSZZ Rolników „Solidarność Wiejska” w woj. poznańskim) zaproponował przyjęcie dla zjednoczonych związków nazwy: NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”. Została ona zaaprobowana przez delegatów, przyjęto też statut związku.

W drugim dniu obrad wybrano m.in. Ogólnopolski Komitet Założycielski (OKZ) NSZZ RI „Solidarność”, który tworzyli przedstawiciele poszczególnych województw. W skład OKZ weszli także przedstawiciele uczestników protestów w Świdnicy (Stanisław Helski) i Jeleniej Górze (Paweł Gajewski). Jego 12-osobowe Prezydium tworzyli: Jan Kułaj (przewodniczący), Jan Antoń, Piotr Baumgart i Gabriel Janowski (zastępcy przewodniczącego), Andrzej Chałupnik (sekretarz) oraz: Roman Bartoszcze, Stanisław Chrobak, Jan Ciosek, Jan Frycze, Janusz Rożek, Katarzyna Bielańska i Józef Ślisz (członkowie). Wybrano również 7-osobową Komisję Rewizyjną i 26-osobową Komisję ds. Realizacji Porozumienia Rzeszowskiego.

W czasie trwania zjazdu przyjęto uchwały i zgłoszono liczne postulaty, np. dotyczące opublikowania tekstu porozumień z Rzeszowa i Ustrzyk Dolnych, zwiększenia czasu przeznaczonego na fachowe audycje rolnicze, konsultowania projektów nowych ustaw o rolnictwie, rozwoju szkolnictwa rolniczego, zachęcania młodych rolników do przejmowania podupadłych gospodarstw.

Należy dodać, że cenzura uniemożliwiała swobodne przekazywanie informacji o przebiegu zjazdu. W tej sytuacji dziennikarze prasy niezależnej i oficjalnej wystosowali rezolucję, w której domagali się umożliwienia „pełnego informowania kraju o niezależnym ruchu chłopskim i Zjeździe NSZZ RI”.

Jak oceniono na łamach niezależnego pisma „Rola”: „Zjazd miał przełomowe znaczenie. Po raz pierwszy w historii PRL powstała jednolita, masowa organizacja, o zasięgu ogólnopolskim, reprezentująca interesy zawodowe rolników, niezależna od władz politycznych i administracji, działająca na zasadach samorządności”.

W marcu i kwietniu 1981 r. miały miejsce kolejne akcje protestacyjne organizowane przez rolników, a jednym z postulatów była rejestracja NSZZ RI „Solidarność”. W efekcie podpisania Porozumienia warszawskiego (30 marca) i Porozumienia bydgoskiego (17 kwietnia) Sejm PRL uchwalił 6 maja 1981 r. ustawę o związkach zawodowych rolników indywidualnych, która przewidywała, że „rolnicy indywidualni prowadzący gospodarstwo oraz ich osoby bliskie pracujące wraz z nimi w tym gospodarstwie mają prawo tworzyć związki zawodowe rolników indywidualnych”. Na podstawie tej ustawy Sąd Wojewódzki w Warszawie zarejestrował 12 maja NSZZ RI „Solidarność”.

Polecamy:

- [Materiały Instytutu Pamięci Narodowej o Solidarności](#)
- [Encyklopedia Solidarności - tomy 1-5](#)
- [Krzysztof Brzechczyn: Solidarność jako samoograniczające się powstanie](#)
- Broszury IPN do pobrania: [Opozycja demokratyczna i czas Solidarności](#)

Pliki do pobrania

[Biogramy odznaczonych Krzyżem Wolności i Solidarności \(pdf, 204.47 KB\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Poznań

Poznań

Krzyż Wolności i Solidarności

Uroczystości

Powiązane wiadomości

Inauguracja obchodów 45. rocznicy rejestracji Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”